

En ren jord åt alla- En europeisk strategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi

Kommerskollegiums uppdrag

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kollegiets uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

I enlighet med myndighetens instruktion ska Kommerskollegium inom sitt verksamhetsområde integrera frågor om hållbar utveckling i sitt arbete (se § 10, p 2 i förordningen (2012:990) med instruktion för Kommerskollegium). Yttrandet tar endast upp de delar av meddelandet som berör kollegiets ansvarsområden.

Kommerskollegiums synpunkter

Kommerskollegium välkomnar EU-kommissionens meddelande om en långsiktig vision i klimatarbetet. En sådan vision och sedermera en fastlagd strategi ger medlemsstaterna och de ekonomiska aktörerna en bild av den omställning som kommissionen ser framför sig. Detta bidrar därmed till en större förutsägbarhet vilket kan underlätta långsiktiga policy- och investeringsbeslut.

Precis som fastslås i den bakomliggande analysen (sid. 217) kommer ett genomförande av visionen få effekter på EU:s ekonomier då både produktionsmönster och konsumtionsmönster kommer att förändras. Detta kommer således också att påverka handelsmönstren, både på den inre marknaden och handeln med tredje land. Kommerskollegium anser

därför att det är viktigt att EU tar hänsyn till den internationella kontexten när strategin utformas och färdigställs.

Kollegiet anser att det kommer vara helt avgörande att klimatpolitiken samspelar med handelspolitiken för att strategin ska få effekt och också för att den ska vara möjlig att genomföra. Strategin innefattar en mängd förslag som kommer att leda till kostnadsökningar för industrin inom EU. Om EU:s ambitionsnivå inte motsvarar andra länders ambitionsnivå finns en stor risk att europeiska industrins konkurrenskraft försvagas. Detta kan i sin tur leda till omfattande koldioxidläckage¹, bland annat genom utlokaliseringar. En försämrad konkurrenskraft och försvagad europeisk ekonomi kan också försämma förutsättningarna för att genomföra omställningen. Precis som kommissionen påpekar krävs att alla delar av ekonomin och samhället medverkar för att omställningen ska vara framgångsrik.

EU måste därför i utformningen av den gemensamma handelspolitiken beakta de genomgripande ekonomiska och sociala förändringar som strategin ger upphov till på EU:s marknader. Handelspolitiska förhandlingar kan då bidra till att strategin får största möjliga genomslag på den globala klimatomställningen och samtidigt skapa förutsättningar för en god, hållbar ekonomisk utveckling i EU.

Kollegiet ser positivt på att meddelandet nämner möjligheterna att utforma handelspolitik som kan främja omställningen. Kollegiet vill särskilt betona vikten av att EU arbetar aktivt för en välfungerande världshandelsorganisation (WTO). WTO kan spela en viktig roll för att möjliggöra en handel med varor och tjänster som bidrar positivt till klimatomställningen, samt förebygga risken att länder i framtiden agerar protektionistiskt avseende material som kommer vara kritiska för omställningen (t.ex. mineraler som krävs för nya teknologier). För att möjliggöra en så effektiv omställning som möjligt bör EU även verka för att det plurilaterala miljövaruavtalet Environmental Goods Agreement (EGA) färdigställs så snart som möjligt. EU bör även i sina bilaterala handelsförhandlingar driva frågor som gynnar klimatomställningen, till exempel genom att säkerställa att handel med varor och tjänster som bidrar till omställningen underlättas.

Kollegiet anser också att kommissionen bör beakta att handelspolitikens utformning kan innebära utmaningar för klimatpolitiken i de fall EU:s handelspartners inte genomför klimatåtgärder och därmed undviker

¹ Koldioxidläckage innebär att företag flyttar eller att nya investeringar görs i länder med lägre nivå av regleringar inom klimatpolitiken, vilket medför att de totala koldioxidutsläppen ökar.

klimatrelaterade kostnadsökningar för industrin. Kommissionen bör därför undersöka riskerna för koldioxidläckage och påverkan på konkurrenskraft vid framtagandet av klimatåtgärder samt vid förhandlingar av handelsavtal. Som en följd av detta anser kollegiet att kommissionen bör säkerställa att EU:s handelspartners också bidrar till klimatomställningen, och därmed undviker att orättvisa konkurrensförhållanden och koldioxidläckage uppstår. Kollegiet noterar också att meddelandet innehåller diskussioner om att använda handelspolitiska instrument för att undvika koldioxidläckage, däribland gränsskattejusteringar (Border Carbon Adjustments). Kollegiet anser att det är viktigt att kommissionen är medvetna om att handelspolitiska instrument kan bli aktuella att använda för att undvika koldioxidläckage. Behovet och effekterna av att införa sådana verktyg bör noggrant analyseras vidare av kommissionen när arbetet med klimatvisionen ska konkretiseras.

Kollegiet anser också att det är av största vikt att de styrmedel som tas fram inom unionen för att bidra till omställningen i så stor utsträckning som möjligt ska vara teknikneutrala och kostnadseffektiva. Detta för att undvika fragmentering på den inre marknaden och för att kunna möjliggöra omställningen till så låg kostnad som möjligt.

Meddelandet nämner beskattning av koldioxidutsläpp som ett verktyg. Detta bör enligt kollegiets mening få en mer framskjuten position eftersom koldioxidbeskattning tillsammans med utsläppshandelssystem är de mest effektiva styrmedlen för att genomföra omställningen.

Meddelandet nämner vidare att en utfasning av fossila bränslesubventioner har en viktig roll att spela. Kommerskollegium delar denna syn och menar att kommissionen bör fokusera ytterligare på att fasa ut fossila bränslesubventioner. Kommissionen bör samtidigt verka för att utfasningen genomförs i så stor internationell skala som möjligt, förslagsvis genom ett avtal inom WTO.

I den bakomliggande analysen bedöms effekter av omställningen på BNP samt hur olika industrisektorer påverkas, både vad gäller produktion och effekter på arbetstillfällen i dessa sektorer. Kollegiet anser att den bakomliggande analysen borde förtydliga hur handelsmönster kan komma att förändras vid de olika scenarierna. En sådan analys skulle kunna bidra till en förståelse för hur EU:s roll som stark global handelsaktör- och därmed EU:s förmåga att påverka andra länders och regioners klimatpolitik- kan påverkas av förslagen. En sådan analys skulle även ge klarhet kring vilka scenarier som leder till koldioxidläckage samt vad som skulle krävas för att undvika detta.

Slutligen vill kollegiet uttrycka sitt stöd för att meddelandet betonar vikten av att samarbeta kring klimatfrågan i internationella organisationer för flyg och sjöfart då detta kan minska utsläppen från handelsrelaterad frakt.

Ärendet har avgjorts av t.f. enhetschefen Anna Sabelström, ämnesrådet Magnus Rentzhog och utredarna Marita Ljungskog och Hannes Jägerstedt samt utredaren Fredrik Gisselman, föredragande.

Anna Sabelström

Fredrik Gisselman